ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

της 20ής Μαΐου 2003 *

Στην υπόθεση C-469/00,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Cour de cassation (Γαλλία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Ravil SARL

και

Bellon import SARL,

Biraghi SpA,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 29 ΕΚ,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, J.-P. Puissochet, M. Wathelet, R. Schintgen και C. W. A. Timmermans, προέδρους τμήματος, C. Gulmann (εισηγητή), D. A. O. Edward, P. Jann, B. Σκουρή, F. Macken, N. Colneric, S. von Bahr και J. N. Cunha Rodrigues, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: S. Alber
γραμματέας: M.-F. Contet, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Ravil SARL, εκπροσωπούμενη από τους A. Lyon-Caen, F. Fabiani και F. Thiriez, avocats,

— οι Bellon import SARL και Biraghi SpA, εκπροσωπούμενες από τους M. Baffert και A. Baurand, avocats, και F. Giuggia, avvocato,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον G. de Bergues και την L. Bernheim,

— η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον R. Silva de Lapuerta,

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον U. Leanza, επικουρούμενο από τον O. Fiumara, avvocato dello Stato,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον H. van Lier και την A.-M. Rouchaud,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Bellon import SARL και της Biraghi SpA, της Γαλλικής Κυβερνήσεως, της Ιταλικής Κυβερνήσεως και της Επιτροπής, κατά τη συνεδρίαση της 19ης Φεβρουαρίου 2002,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 25ης Απριλίου 2002,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2000, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 27 Δεκεμβρίου 2000, το Cour de cassation υπέβαλε, κατ' εφαρμογή του άρθρου 234 ΕΚ, προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 29 ΕΚ.

2 Το εν λόγω ερώτημα έχει υποβληθεί στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ, αφενός, της Ravil SARL (στο εξής: Ravil), με έδρα τη Γαλλία, και, αφετέρου, της Biraghi SpA (στο εξής: Biraghi), με έδρα την Ιταλία, παραγωγό τυριού «Grana Padano», και της Bellon import SARL (στο εξής: Bellon), με έδρα τη Γαλλία, εισαγωγό και αποκλειστικό

διανομέα των προϊόντων της Biraghi για τη Γαλλία, αντικείμενο δε της διαφοράς είναι η εμπορία από τη Ravil στη Γαλλία, υπό την ονομασία «Grana Padano râpé frais», τυριού «Grana Padano» που έχει τριφτεί και συσκευαστεί στο κράτος μέλος αυτό.

Νομικό πλαίσιο

Το διεθνές δίκαιο και η εθνική νομοθεσία

3 Τα άρθρα 1 και 3 της συμβάσεως μεταξύ της Γαλλικής Δημοκρατίας και της Ιταλικής Δημοκρατίας, περί της προστασίας των ονομασιών προελεύσεως, των ενδείξεων προελεύσεως και των ονομασιών ορισμένων προϊόντων, η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη στις 28 Απριλίου 1964 (στο εξής: γαλλο-ιταλική σύμβαση), ορίζουν τα εξής:

«Άρθρο 1

Κάθε συμβαλλόμενο κράτος υποχρεούται να λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίζει αφενός την αποτελεσματική προστασία των φυσικών και μεταποιημένων προϊόντων που προέρχονται από το έδαφος του άλλου κράτους από τις πράξεις αθέμιτου ανταγωνισμού κατά την άσκηση του εμπορίου και αφετέρου την αποτελεσματική προστασία των ονομασιών που περιλαμβάνονται στο παράρτημα Α [προϊόντα γαλλικής προελεύσεως] και στο παράρτημα Β [προϊόντα ιταλικής προελεύσεως] της παρούσας συμβάσεως, σύμφωνα με τις διατάξεις των κατωτέρω άρθρων 2 έως 6.

[...]

Άρθρο 3

Οι ονομασίες που περιλαμβάνονται στο παράρτημα Β της παρούσας συμβάσεως μπορούν να χρησιμοποιούνται, εντός του εδάφους της Γαλλικής Δημοκρατίας, μόνο για τα ιταλικά προϊόντα ή εμπορεύματα και μόνο υπό τις προϋποθέσεις που θέτει η ιταλική νομοθεσία.»

4 Το παράρτημα Β της γαλλο-ιταλικής σύμβασης αναφέρει, μεταξύ των τυροκομικών προϊόντων, το ιταλικό τυρί «Grana Padano».

5 Στην Ιταλία οι κανόνες για την προστασία των ονομασιών προέλευσης των τυριών που παράγονται στο εν λόγω κράτος μέλος, μεταξύ των οποίων καταλέγεται το «Grana Padano», καθώς και οι περιοχές παραγωγής τους, καθορίστηκαν με τον legge 125, tutela delle denominazioni di origine e tipiche dei formaggi (νόμο 125, για την προστασία των ονομασιών προέλευσης και των τυπικών ονομασιών των τυριών), της 10ης Απριλίου 1954 (GURI αριθ. 99, της 30ής Απριλίου 1954, σ. 1294), και με το decreto del Presidente della Repubblica αριθ. 1269, riconoscimento delle denominazioni circa i metodi di lavorazione, caratteristiche merceologiche e zone di produzione dei formaggi (διάταγμα του Προέδρου της Δημοκρατίας 1269, για την αναγνώριση των ονομασιών που αφορούν τις μεθόδους παραγωγής, τα εμπορικά χαρακτηριστικά και τις περιοχές παραγωγής των τυριών), της 30ής Οκτωβρίου 1955 (GURI αριθ. 295, της 22ας Δεκεμβρίου 1955, σ. 4401).

6 Με το decreto del Presidente del Consiglio dei ministri, estensione della denominazione di origine del formaggio «Grana Padano» alla tipologia «grattugiato» (απόφαση του πρωθυπουργού για την επέκταση της ονομασίας προέλευσης του τυριού «Grana Padano» και στο είδος «τριμμένο»), της 4ης Νοεμβρίου 1991 (GURI αριθ. 83, της 8ης Απριλίου 1992, σ. 12, στο εξής: απόφαση της 4ης Νοεμβρίου 1991), η ονομασία προελεύσεως «Grana padano» επεκτάθηκε και πάλι, ώστε να καλύπτει πλέον και το τριμμένο τυρί, εφόσον το τριμμένο προϊόν προέρχεται αποκλειστικά από ολόκληρο κομμάτι τυριού που δικαιούται αυτή την ονομασία προέλευσης και εφόσον το τρίψιμο πραγματοποιείται εντός της περιοχής παραγωγής και το προϊόν

συσκευάζεται αμέσως, χωρίς καμία περαιτέρω μεταποίηση ή προσθήκη ουσιών που θα μπορούσαν να αλλοιώσουν τη δυνατότητα διατηρήσεως ή τα αρχικά οργανοληπτικά χαρακτηριστικά του προϊόντος.

Η κοινοτική νομοθεσία

7 Το άρθρο 29 ΕΚ ορίζει τα εξής:

«Οι ποσοτικοί περιορισμοί επί των εξαγωγών καθώς και όλα τα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος απαγορεύονται μεταξύ των κρατών μελών.»

8 Δυνάμει του άρθρου 30 ΕΚ, το άρθρο 29 ΕΚ δεν αντιτίθεται στις απαγορεύσεις ή στους περιορισμούς των εξαγωγών που δικαιολογούνται, μεταξύ άλλων, από λόγους προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας.

9 Το άρθρο 2 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2081/92 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουλίου 1992, για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων (ΕΕ L 208, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με την Πράξη περί των όρων προσχωρήσεως της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας και των προσαρμογών των Συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ένωση (ΕΕ 1994, C 241, σ. 21, και ΕΕ 1995, L 1, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 2081/92), ορίζει:

«1. Η κοινοτική προστασία των ονομασιών προέλευσης και των γεωγραφικών ενδείξεων των γεωργικών προϊόντων και τροφίμων επιτυγχάνεται σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό.

2. Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, νοούνται ως:

α) "ονομασία προέλευσης": το όνομα μιας περιοχής, ενός συγκεκριμένου τόπου ή, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, μιας χώρας, το οποίο χρησιμοποιείται στην περιγραφή ενός γεωργικού προϊόντος ή ενός τροφίμου:

— που κατάγεται από αυτή την περιοχή, το συγκεκριμένο τόπο ή τη χώρα αυτή

και

— του οποίου η ποιότητα ή τα χαρακτηριστικά οφείλονται κυρίως ή αποκλειστικά στο γεωγραφικό περιβάλλον, που περιλαμβάνει τους φυσικούς και ανθρώπινους παράγοντες, και του οποίου η παραγωγή, η μεταποίηση και η επεξεργασία λαμβάνουν χώρα στην οριοθετημένη γεωγραφική περιοχή·

[...]».

10 Το άρθρο 4 του ίδιου κανονισμού διευκρινίζει τα εξής:

«1. Για να δικαιούται προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης (ΠΟΠ) [...] ένα γεωργικό προϊόν ή ένα τρόφιμο πρέπει να ανταποκρίνεται σε προδιαγραφές.

2. Οι προδιαγραφές περιλαμβάνουν τουλάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία:

α) το όνομα του γεωργικού προϊόντος ή του τροφίμου, καθώς και την ονομασία προέλευσης [...]·

β) την περιγραφή του γεωργικού προϊόντος ή του τροφίμου, που περιλαμβάνει, ενδεχομένως, τις πρώτες ύλες και τα κυριότερα φυσικά, χημικά, μικροβιολογικά ή/και οργανοληπτικά χαρακτηριστικά του γεωργικού προϊόντος ή του τροφίμου·

γ) τη γεωγραφική οριοθέτηση [...]·

δ) τα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι το γεωργικό προϊόν ή το τρόφιμο κατάγεται από τη γεωγραφική περιοχή, κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο α' [...]·

ε) την περιγραφή της μεθόδου παραγωγής του γεωργικού προϊόντος ή του τροφίμου και, ενδεχομένως, τις τοπικές, θεμιτές και συνήθεις μεθόδους·

στ) τα στοιχεία που αποδεικνύουν τον δεσμό με το γεωγραφικό περιβάλλον ή με τη γεωγραφική καταγωγή κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο α' [...]·

ζ) τα σχετικά στοιχεία της ή των δομών ελέγχου που προβλέπονται στο άρθρο 10·

η) τα ειδικά στοιχεία της επισήμανσης που συνδέονται με την ένδειξη "ΠΟΠ" [...] ή τις ισοδύναμες εθνικές παραδοσιακές ενδείξεις·

θ) τις τυχόν προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται δυνάμει των κοινοτικών ή/και εθνικών διατάξεων.»

11 Τα άρθρα 5 έως 7 προβλέπουν τη συνήθη διαδικασία για την καταχώριση των ΠΟΠ. Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει την υποβολή αιτήσεως στην Επιτροπή μέσω ενός κράτους μέλους (άρθρο 5, παράγραφοι 4 και 5). Η αίτηση αυτή συνοδεύεται από προδιαγραφές που περιλαμβάνουν τα στοιχεία που προβλέπει το άρθρο 4 (άρθρο 5, παράγραφος 3). Η Επιτροπή εξακριβώνει κατά πόσον η αίτηση περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που προβλέπει το άρθρο 4 (άρθρο 6, παράγραφος 1). Αν καταλήξει σε θετικό συμπέρασμα, δημοσιεύει στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, μεταξύ άλλων, το όνομα του προϊόντος, τα κυριότερα στοιχεία της αίτησης και τις αναφορές στις εθνικές διατάξεις που διέπουν την επεξεργασία, την παραγωγή ή την παρασκευή του (άρθρο 6, παράγραφος 2). Κάθε κράτος μέλος ή νομικό ή φυσικό πρόσωπο που θεωρεί ότι βλάπτονται τα έννομα συμφέροντά του μπορεί να υποβάλει κατά της καταχώρισης ένσταση, η οποία εξετάζεται σύμφωνα με ορισμένη διαδικασία (άρθρο 7). Αν δεν υποβληθεί καμία ένσταση, η Επιτροπή καταχωρίζει την ονομασία και τη δημοσιεύει στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* (άρθρο 6, παράγραφοι 3 και 4).

12 Το άρθρο 8 ορίζει τα εξής:

«Οι ενδείξεις "ΠΟΠ" [...] ή οι ισοδύναμες παραδοσιακές εθνικές ενδείξεις δεν μπορούν να αναγράφονται παρά μόνο στα γεωργικά προϊόντα και τα τρόφιμα που συμφωνούν με τον παρόντα κανονισμό.»

13 Το άρθρο 10, παράγραφος 1, ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, το αργότερο έξι μήνες μετά την ημερομηνία έναρξης ισχύος του παρόντος κανονισμού, να έχουν συσταθεί δομές ελέγχου, σκοπός των οποίων θα είναι να εξασφαλίζουν ότι τα γεωργικά προϊόντα και τα τρόφιμα που φέρουν προστατευόμενη ονομασία ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των προδιαγραφών [...]».

14 Το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο α', προβλέπει ότι οι καταχωρισμένες ονομασίες προέλευσης προστατεύονται από οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση εμπορική χρήση μιας καταχωρισμένης ονομασίας για προϊόντα που δεν καλύπτονται από την καταχώριση, εφόσον τα προϊόντα αυτά είναι συγκρίσιμα με τα προϊόντα που έχουν καταχωριστεί με την ονομασία αυτή ή εφόσον η χρήση αυτή αποτελεί εκμετάλλευση της φήμης της προστατευόμενης ονομασίας.

15 Το άρθρο 17 προβλέπει μια απλοποιημένη διαδικασία καταχωρίσεως των ήδη νόμιμα προστατευόμενων ονομασιών:

«1. Εντός προθεσμίας έξι μηνών από την ημερομηνία έναρξης ισχύος του παρόντος κανονισμού, τα κράτη μέλη ανακοινώνουν στην Επιτροπή ποιες από τις νομίμως προστατευόμενες ονομασίες τους [...] επιθυμούν να καταχωρήσουν δυνάμει του παρόντος κανονισμού. [...]

2. Η Επιτροπή καταχωρεί, με τη διαδικασία του άρθρου 15 [επικουρία της Επιτροπής από επιτροπή την οποία αποτελούν αντιπρόσωποι των κρατών μελών και, ενδεχομένως, παρέμβαση του Συμβουλίου], τις ονομασίες που αναφέρονται στην παράγραφο 1 οι οποίες συμφωνούν με τα άρθρα 2 και 4. Το άρθρο 7 [που ρυθμίζει το δικαίωμα ενστάσεως] δεν εφαρμόζεται. [...]

3. Τα κράτη μέλη μπορούν να διατηρούν την εθνική προστασία των ονομασιών που ανακοινώνονται σύμφωνα με την παράγραφο 1 μέχρι την ημερομηνία που θα ληφθεί απόφαση για την καταχώρηση.»

16 Στις 12 Ιουνίου 1996 η Επιτροπή ενέκρινε τον κανονισμό (ΕΚ) 1107/96, σχετικά με την καταχώριση των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 17 του κανονισμού 2081/92 (ΕΕ L 148, σ. 1).

17 Ο κανονισμός αυτός, ο οποίος τέθηκε σε εφαρμογή στις 21 Ιουνίου 1996, προβλέπει, στη στήλη «Τυριά», την καταχώριση, μεταξύ άλλων, της προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης (στο εξής: ΠΟΠ) «Grana Padano».

Η διαφορά της κύριας δίκης

18 Η Ravil εισάγει, τρίβει και διανέμει διάφορες ποικιλίες τυριών στη Γαλλία. Κατά τον χρόνο της ασκήσεως της αγωγής στην κύρια υπόθεση, μία από τις εν λόγω ποικιλίες ήταν το «Grana Padano», το οποίο η Ravil εμπορευόταν με την ονομασία «Grana Padano râpé frais» και για το οποίο είχε επινοήσει το 1989 ορισμένες τεχνικές μεθόδους συσκευασίας.

19 Το 1996 οι εταιρίες Biraghi και Bellon ενήγαγαν την Ravil ενώπιον του tribunal de commerce de Marseille (Γαλλία), με αίτημα να υποχρεωθεί η εταιρία αυτή να παύσει την εμπορία του τυριού που φέρει την ονομασία «Grana Padano râpé frais» και να τις αποζημιώσει για τη ζημία που ισχυρίζονταν ότι είχαν υποστεί από το 1992.

20 Οι ενάγουσες βάσισαν την αγωγή τους στα άρθρα 1 και 3 της γαλλο-ιταλικής σύμβασης και στην απόφαση της 4ης Νοεμβρίου 1991, που άρχισε να ισχύει το 1992 και επέβαλε, για τη χρήση της ονομασίας «Grana Padano», την προϋπόθεση ότι το τυρί πρέπει να τρίβεται εντός της περιοχής παραγωγής του και η συσκευασία να πραγματοποιείται αμέσως και υπό συγκεκριμένες συνθήκες.

21 Με απόφαση της 5ης Νοεμβρίου 1997, το tribunal de commerce de Marseille δέχθηκε την αγωγή και υποχρέωσε τη Ravil να καταβάλει αποζημίωση λόγω της εμπορίας του τυριού από το 1992 και της απαγόρευσε να εμπορεύεται τυρί με την ονομασία «Grana Padano râpé frais».

22 Η Ravil άσκησε έφεση κατά της ανωτέρω αποφάσεως.

23 Η απόφαση αυτή επικυρώθηκε από το cour d'appel d'Aix-en-Provence (Γαλλία), με απόφαση της 5ης Μαρτίου 1998, με το σκεπτικό ότι είχε αποδειχθεί επαρκώς ότι η εμπορία του τριμμένου τυριού «Grana Padano» στη Γαλλία από το 1992 αποτελούσε πράξη αθέμιτου ανταγωνισμού, διότι η Ravil απέφυγε την εφαρμογή της ιταλικής ρύθμισης, προκειμένου να προβεί σε οικονομικά συμφερότερες συναλλαγές και να επεκτείνει το μερίδιο αγοράς της σε βάρος των ανταγωνιστών της που τηρούν τις διατάξεις της νομοθεσίας.

24 Κατόπιν ασκήσεως αναιρέσεως από την Ravil, το Cour de cassation, παραπέμποντας στις αποφάσεις της 9ης Ιουνίου 1992, C-47/90, Delhaize και Le Lion (Συλλογή 1992, σ. I-3669), και της 16ης Μαΐου 2000, C-388/95, Βέλγιο κατά Ισπανίας (Συλλογή 2000, σ. I-3123), έκρινε ότι η επίλυση της διαφοράς εξαρτάται από την ερμηνεία του άρθρου 29 ΕΚ.

25 Κατά συνέπεια, ανέστειλε την ενώπιόν του διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 29 ΕΚ [...] την έννοια ότι απαγορεύει την εθνική ρύθμιση που επιφυλάσσει την ονομασία προελεύσεως "Grana Padano" στο τυρί που έχει τριφτεί εντός της περιοχής παραγωγής, αν η υποχρέωση αυτή δεν είναι αναγκαία για τη διατήρηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών που έχει αποκτήσει το προϊόν;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

26 Επιβάλλεται εκ προοιμίου η διαπίστωση ότι οι προδιαγραφές βάσει των οποίων καταχωρίστηκε με τον κανονισμό 1107/96 η ΠΟΠ «Grana Padano» αναφέρουν ρητά την απόφαση της 4ης Νοεμβρίου 1991 ως τις εθνικές διατάξεις που προβλέπουν, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, σημείο i, του κανονισμού 2081/92, τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται.

27 Στο πλαίσιο της διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου που προβλέπει το άρθρο 234 ΕΚ, στο Δικαστήριο απόκειται να δώσει στο εθνικό δικαστήριο μια χρήσιμη απάντηση που να του παρέχει τη δυνατότητα επιλύσεως της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί. Υπό το πρίσμα αυτό, το Δικαστήριο μπορεί ενδεχομένως να αναδιατυπώσει το ερώτημα που του έχει υποβληθεί (βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 28ης Νοεμβρίου 2000, C-88/99, Roquette Frères, Συλλογή 2000, σ. I-10465, σκέψη 18). Το Δικαστήριο μπορεί να χρειαστεί επίσης να λάβει υπόψη του κανόνες κοινοτικού δικαίου τους οποίους ο εθνικός δικαστής δεν αναφέρει στο ερώτημά του (απόφαση της 18ης Μαΐου 2000, C-230/98, Schiavon, Συλλογή 2000, σ. I-3547, σκέψη 37).

28 Το αιτούν δικαστήριο φρονεί, όπως προκύπτει από το σκεπτικό της αποφάσεώς του, ότι η απόφαση της 4ης Νοεμβρίου 1991 συνιστά μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος με ποσοτικό περιορισμό των εξαγωγών. Κατά το εν λόγω δικαστήριο, τίθεται συνεπώς το ζήτημα αν η σχετική εθνική ρύθμιση αντιβαίνει στο άρθρο 29 ΕΚ.

29 Η διαφορά της κύριας δίκης αφορά δύο διαδοχικές περιόδους. Η πρώτη, κατά την οποία είχε εφαρμογή η γαλλο-ιταλική σύμβαση, εκτείνεται από το 1992, χρονολογία ενάρξεως της ισχύος της αποφάσεως της 4ης Νοεμβρίου 1991, μέχρι τις 20 Ιουνίου 1996. Η δεύτερη, κατά την οποία είχαν εφαρμογή οι κανονισμοί 2081/92 και 1107/96, άρχισε στις 21 Ιουνίου 1996, ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού 1107/96, με τον οποίο καταχωρίστηκε η ΠΟΠ «Grana Padano».

30 Για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, το αιτούν δικαστήριο θα πρέπει να εξετάσει χωριστά καθεμία από τις δύο αυτές περιόδους.

31 Για να δοθεί χρήσιμη απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα, το ερώτημα αυτό θα αναδιατυπωθεί, όσον αφορά καθεμία από τις περιόδους αυτές, κατά τις οποίες είχαν εφαρμογή αφενός η γαλλο-ιταλική σύμβαση και αφετέρου οι κανονισμοί 2081/92 και 1107/96, τους οποίους δεν ανέφερε το αιτούν δικαστήριο.

32 Επιβάλλεται επίσης εκ προοιμίου η παρατήρηση ότι η υπόθεση της κύριας δίκης αφορά το τρίψιμο και τη συσκευασία του προϊόντος που πραγματοποιούνται σε άλλο στάδιο και όχι στο στάδιο της λιανικής πώλησης ή της κατανάλωσης του προϊόντος στα εστιατόρια, κατά το οποίο είναι βέβαιο ότι δεν έχει εφαρμογή η απόφαση της 4ης Νοεμβρίου 1991.

33 Κατά συνέπεια, οσάκις θα γίνεται λόγος στην παρούσα απόφαση για την προϋπόθεση περί τριψίματος και συσκευασίας του τυριού εντός της περιοχής παραγωγής θα νοούνται μόνο οι εργασίες τριψίματος και συσκευασίας που πραγματοποιούνται σε άλλο στάδιο και όχι στο στάδιο της λιανικής πώλησης ή της κατανάλωσης του προϊόντος στα εστιατόρια.

Το χρονικό διάστημα πριν από την έναρξη της ισχύος του κανονισμού 1107/96

34 Όσον αφορά την περίοδο που εκτείνεται από το 1992 μέχρι τις 20 Ιουνίου 1996, η Ιταλική Κυβέρνηση τονίζει ότι η απόφαση της 4ης Νοεμβρίου 1991 άρχισε να ισχύει μετά τη γαλλο-ιταλική σύμβαση, η οποία επέβαλλε την προστασία εντός του γαλλικού εδάφους των ιταλικών ονομασιών προέλευσης που απαριθμούνταν στο παράρτημά της. Κατά την Κυβέρνηση αυτή, είναι αμφίβολο κατά πόσον η εν λόγω απόφαση έχει εφαρμογή στη διαφορά της κύριας δίκης, αφού η γαλλο-ιταλική σύμβαση δεν αναφέρει πουθενά το τυρί «Grana Padano râpé frais», αλλά προβλέπει απλώς την υποχρέωση προστασίας της ονομασίας προέλευσης του ολόκληρου τυριού. Η Ιταλική Κυβέρνηση φρονεί ότι το αιτούν δικαστήριο οφείλει να εξετάσει το νομικό αυτό ζήτημα και, αν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η απόφαση της 4ης Νοεμβρίου 1991 δεν έχει εφαρμογή, δεν μπορεί να καταλογιστεί στην Ravil καμία παράβαση της εν λόγω αποφάσεως για την υπό εξέταση περίοδο.

35 Συναφώς επισημαίνεται ότι στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται πράγματι να εκτιμήσει κατά πόσον η απόφαση της 4ης Νοεμβρίου 1991 είχε εφαρμογή κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, βάσει της γαλλο-ιταλικής σύμβασης. Επομένως, μόνο σε περίπτωση που η απόφαση αυτή είχε όντως εφαρμογή, θα έχει η απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα χρησιμότητα για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης ως προς την εν λόγω περίοδο.

36 Με την επιφύλαξη αυτή, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσία αν, όσον αφορά τον χρόνο πριν από την έναρξη της ισχύος του κανονισμού 1107/96, το άρθρο 29 ΕΚ έχει την έννοια ότι απαγορεύει την εφαρμογή συμβάσεως που έχει συναφθεί μεταξύ δύο κρατών μελών Α και Β, όπως είναι η γαλλο-ιταλική σύμβαση, και δυνάμει της οποίας εφαρμόζεται εντός του κράτους μέλους Α ορισμένο εθνικό νομοθέτημα του κράτους μέλους Β, όπως είναι το νομοθέτημα που αναφέρει το αιτούν δικαστήριο, κατά το οποίο η ονομασία προέλευσης ενός τυριού, η οποία προστατεύεται στο κράτος μέλος Β, επιτρέπεται να χρησιμοποιείται, όσον αφορά το τυρί που διατίθεται τριμμένο στο εμπόριο, μόνο για το τυρί που έχει τριφτεί και συσκευαστεί εντός της περιοχής παραγωγής του.

37 Καταρχάς, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι οι διατάξεις μιας συμβάσεως που έχει συναφθεί μεταξύ δύο κρατών μελών δεν μπορούν να εφαρμόζονται στις σχέσεις μεταξύ αυτών των κρατών, όταν είναι αντίθετες προς τους κανόνες της Συνθήκης, ματαξύ των οποίων καταλέγονται οι κανόνες για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων (βλ. συναφώς απόφαση της 10ης Νοεμβρίου 1992, C-3/91, Exportur, Συλλογή 1992, σ. I-5529, σκέψη 8).

38 Στη συνέχεια επιβάλλεται η παρατήρηση ότι με το προδικαστικό ερώτημα, όπως αναδιατυπώθηκε, ερωτάται ουσιαστικά κατά πόσον η διμερής σύμβαση, δυνάμει της οποίας εφαρμόζεται εντός του κράτους μέλους Α ορισμένο εθνικό νομοθέτημα του κράτους μέλους Β, όπως είναι το επίμαχο στην κύρια δίκη νομοθέτημα, συνιστά μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος με ποσοτικό περιορισμό των εξαγωγών και, αν ναι, κατά πόσον ο περιορισμός αυτός δικαιολογείται από λόγους προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας και, ειδικότερα, της φήμης της οικείας ονομασίας προέλευσης, προς τον σκοπό διατηρήσεως των ιδιοτήτων και χαρακτηριστικών του προϊόντος και διασφαλίσεως της γνησιότητάς του.

Επί του ζητήματος αν η διμερής σύμβαση με την οποία καθίσταται εφαρμοστέα η προϋπόθεση περί τριψίματος και συσκευασίας εντός της περιοχής παραγωγής του προϊόντος που καλύπτεται από ονομασία προέλευσης, όπως είναι η ονομασία «Grana Padano», έχει τον χαρακτήρα μέτρου αποτελέσματος ισοδύναμου με ποσοτικό περιορισμό των εξαγωγών

39 Η Ravil, η Ισπανική και, έμμεσα, η Ιταλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή υποστηρίζουν ότι η προϋπόθεση περί τριψίματος και συσκευασίας εντός της περιοχής παραγωγής συνιστά μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος με ποσοτικό περιορισμό των εξαγωγών, υπό την έννοια του άρθρου 29 ΕΚ.

40 Συναφώς υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 29 ΕΚ απαγορεύει όλα τα μέτρα που έχουν ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα να περιορίζουν ειδικώς τον ρου των εξαγωγών και να δημιουργούν έτσι διαφορά μεταχειρίσεως μεταξύ του εσωτερικού εμπορίου κράτους μέλους και του εξαγωγικού του εμπορίου, διασφαλίζοντας ιδιαίτερο πλεονέκτημα

στην εθνική παραγωγή ή στην εσωτερική αγορά του ενδιαφερομένου κράτους (βλ., μεταξύ άλλων, σε σχέση με εθνικά μέτρα, την απόφαση της 23ης Μαΐου 2000, C-209/98, Syndhavnens Stens & Grus, Συλλογή 2000, σ. I-3743, σκέψη 34).

41 Συνέπεια της διμερούς σύμβασης με την οποία καθίσταται εφαρμοστέα η προϋπόθεση περί τριψίματος και συσκευασίας εντός της περιοχής παραγωγής του προϊόντος που καλύπτεται από ονομασία προέλευσης, όπως είναι η ονομασία «Grana Padano», είναι ότι το παραγόμενο εντός της προβλεπόμενης περιοχής παραγωγής τυρί, το οποίο πληροί τις λοιπές προϋποθέσεις για να δικαιούται την ονομασία προέλευσης, δεν επιτρέπεται να τρίβεται εκτός της περιοχής αυτής, καθόσον στην περίπτωση αυτή δεν μπορεί να καλύπτεται πλέον από την εν λόγω ονομασία.

42 Αντίθετα, το καλυπτόμενο από ονομασία προέλευσης τυρί που μεταφέρεται εντός της περιοχής παραγωγής του εξακολουθεί να δικαιούται την ΠΟΠ, εφόσον τρίβεται και συσκευάζεται εντός της περιοχής αυτής σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία.

43 Επομένως, η διμερής σύμβαση με την οποία καθίσταται εφαρμοστέα η νομοθεσία αυτή εντός άλλου κράτους μέλους έχει ως αποτέλεσμα να περιορίζει ειδικώς τον ρου των εξαγωγών του τυριού που μπορεί να καλύπτεται από την ονομασία προέλευσης και να δημιουργεί έτσι διαφορά μεταχειρίσεως μεταξύ του εσωτερικού εμπορίου κράτους μέλους και του εξαγωγικού του εμπορίου. Κατά συνέπεια, δημιουργεί ποσοτικούς περιορισμούς των εξαγωγών υπό την έννοια του άρθρου 29 ΕΚ (βλ., συναφώς, σε σχέση με εθνικό μέτρο, την προπαρατεθείσα απόφαση Βέλγιο κατά Ισπανίας, σκέψεις 38 και 40 έως 42).

44 Κατά συνέπεια, η σύμβαση που έχει συναφθεί μεταξύ δύο κρατών μελών Α και Β, όπως είναι η γαλλο-ιταλική σύμβαση, και δυνάμει της οποίας εφαρμόζεται εντός του κράτους μέλους Α ορισμένο εθνικό νομοθέτημα του κράτους μέλους Β, όπως είναι το επίμαχο στην κύρια δίκη, συνιστά μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος με ποσοτικό περιορισμό των εξαγωγών, υπό την έννοια του άρθρου 29 ΕΚ.

Επί του ζητήματος αν η διμερής σύμβαση με την οποία καθίσταται εφαρμοστέα η προϋπόθεση περί τριψίματος και συσκευασίας του προϊόντος εντός της περιοχής παραγωγής είναι δικαιολογημένη

45 Η Ravil υποστηρίζει ότι η προϋπόθεση περί τριψίματος και συσκευασίας εντός της περιοχής παραγωγής αντιβαίνει στο άρθρο 29 ΕΚ, καθόσον η υποχρέωση αυτή δεν είναι αναγκαία για τη διατήρηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών που έχει αποκτήσει το προϊόν.

46 Κατά την Bellon, την Biraghi, την Ισπανική και την Ιταλική Κυβέρνηση και την Επιτροπή, η επίμαχη στην κύρια δίκη προϋπόθεση δικαιολογείται από λόγους προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας. Οι ανωτέρω φρονούν ότι εν προκειμένω μπορεί να εφαρμοστεί κατ' αναλογία η νομολογία που συνάγεται από την προπαρατεθείσα απόφαση Βέλγιο κατά Ισπανίας, με την οποία το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος με ποσοτικό περιορισμό των εξαγωγών, το οποίο συνίστατο στην υποχρέωση εμφιαλώσεως οίνου ονομασίας προελεύσεως εντός της περιοχής παραγωγής του, υποχρέωση που αποτελούσε την προϋπόθεση για τη χρήση της ονομασίας προελεύσεως, ήταν δικαιολογημένο, διότι αποσκοπούσε στην προστασία της φήμης της ονομασίας, καθόσον εγγυάτο όχι μόνο την αυθεντικότητα του προϊόντος, αλλά και τη διατήρηση της ποιότητάς του και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του.

47 Υπενθυμίζεται εκ προοιμίου ότι, σύμφωνα με το άρθρο 30 ΕΚ, το άρθρο 29 ΕΚ δεν αντιτίθεται στις απαγορεύσεις ή στους περιορισμούς των εξαγωγών που δικαιολογούνται, μεταξύ άλλων, από λόγους προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας.

48 Επιβάλλεται να τονιστεί ότι η κοινοτική νομοθεσία εμφανίζει γενική τάση προβολής της ποιότητας των προϊόντων στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής, ώστε να ευνοείται η φήμη των εν λόγω προϊόντων, χάρη, ιδίως, στη χρήση ονομασιών προελεύσεως που αποτελούν αντικείμενο ιδιαίτερης προστασίας (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Βέλγιο κατά Ισπανίας, σκέψη 53). Η τάση αυτή συγκεκριμενοποιήθηκε στον τομέα των οίνων ποιότητας με την έκδοση του κανονισμού (ΕΟΚ) 823/87 του

Συμβουλίου, της 16ης Μαρτίου 1987, για τη θέσπιση ειδικών διατάξεων σχετικά με τους οίνους ποιότητας που παράγονται εντός καθορισμένων περιοχών (ΕΕ L 84, σ. 59), ο οποίος καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 1493/1999 του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1999, για την κοινή οργάνωση της αμπελοοινικής αγοράς (ΕΕ L 179, σ. 1). Η τάση αυτή εκδηλώθηκε επίσης, όσον αφορά άλλα γεωργικά προϊόντα, με την έκδοση του κανονισμού 2081/92, σκοπός του οποίου, σύμφωνα με τις αιτιολογικές σκέψεις του, είναι, μεταξύ άλλων, η ικανοποίηση των προσδοκιών των καταναλωτών σε σχέση με τα προϊόντα ποιότητας και με την εγγύηση της προέλευσής τους από συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή, καθώς και η διευκόλυνση της βελτιώσεως του εισοδήματος των παραγωγών, υπό ίσους όρους ανταγωνισμού, οι οποίοι καλούνται να καταβάλουν ως αντάλλαγμα προσπάθεια πραγματικής ποιοτικής βελτιώσεως των προϊόντων τους.

49 Οι ονομασίες προελεύσεως εμπίπτουν στα δικαιώματα βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας. Η ισχύουσα κανονιστική ρύθμιση προστατεύει τους δικαιούχους τους από την καταχρηστική χρήση των εν λόγω ονομασιών από τρίτους που επιθυμούν να επωφεληθούν από τη φήμη που αυτές έχουν αποκτήσει. Οι ονομασίες αυτές σκοπό έχουν να διασφαλίσουν ότι το προϊόν στο οποίο αναφέρονται προέρχεται από καθορισμένη γεωγραφική ζώνη και εμφανίζει ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα. Οι ονομασίες αυτές μπορούν να απολαύουν μεγάλης φήμης μεταξύ των καταναλωτών και να αποτελούν για τους παραγωγούς που πληρούν τις προϋποθέσεις για να τις χρησιμοποιούν ένα ουσιώδες μέσο προσελκύσεως πελατείας. Η φήμη των ονομασιών προελεύσεως είναι συνάρτηση της εικόνας την οποία έχουν μεταξύ των καταναλωτών. Η ίδια η εικόνα αυτή εξαρτάται ουσιαστικά από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα και γενικότερα από την ποιότητα του προϊόντος. Στην ποιότητα αυτή στηρίζεται τελικά η φήμη του προϊόντος (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Βέλγιο κατά Ισπανίας, σκέψεις 54 έως 56). Από την άποψη του καταναλωτή, η σχέση μεταξύ της φήμης των παραγωγών και της ποιότητας των προϊόντων εξαρτάται, επιπλέον, από την πεποίθησή του ότι τα πωλούμενα υπό την ονομασία προέλευσης προϊόντα είναι γνήσια.

50 Μια διμερής σύμβαση, όπως είναι η γαλλο-ιταλική σύμβαση, με την οποία καθίσταται εφαρμοστέα η προϋπόθεση περί τριψίματος και συσκευασίας εντός της περιοχής παραγωγής, αποσκοπεί στην παροχή στους δικαιούχους της ονομασίας προέλευσης της δυνατότητας να διατηρήσουν τον έλεγχο επί ενός από τους τρόπους παρουσιάσεως του προϊόντος στην αγορά. Σκοπός της εφαρμοστέας προϋπόθεσης είναι η κατά το δυνατόν διασφάλιση της ποιότητας και της γνησιότητας του προϊόντος και, συνακόλουθα, της φήμης της ονομασίας προέλευσης, της οποίας την ευθύνη αναλαμβάνουν πλήρως και συλλογικώς οι δικαιούχοι της.

51 Στο πλαίσιο αυτό, η διμερής αυτή σύμβαση μπορεί να εφαρμόζεται στις σχέσεις μεταξύ των δύο συμβαλλόμενων κρατών μελών, παρά τα περιοριστικά αποτελέσματά της επί των συναλλαγών, αν αποδεικνύεται ότι συνιστά μέσο αναγκαίο και σύμφωνο με την αρχή της αναλογικότητας, ικανό να διασφαλίσει τη φήμη της οικείας ονομασίας προέλευσης (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Βέλγιο κατά Ισπανίας, σκέψεις 58 και 59).

52 Συναφώς επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ένα τυρί όπως το «Grana Padano» καταναλώνεται σε μεγάλες ποσότητες τριμμένο και ότι σκοπός όλων των εργασιών που οδηγούν σε αυτό τον τρόπο παρουσιάσεως είναι κυρίως να επιτυγχάνονται ορισμένη γεύση, ορισμένο χρώμα και ορισμένη υφή, που θα εκτιμήσει ο καταναλωτής.

53 Το τρίψιμο και η συσκευασία του τυριού αποτελούν συνεπώς σημαντικές εργασίες, οι οποίες ενδέχεται να βλάπτουν την ποιότητα και, συνακόλουθα, τη φήμη της ονομασίας προέλευσης, αν πραγματοποιούνται υπό συνθήκες που καταλήγουν στην παραγωγή προϊόντος που δεν ανταποκρίνεται στα οργανοληπτικά χαρακτηριστικά που προσδοκά ο καταναλωτής. Οι εργασίες αυτές ενδέχεται επίσης να θίγουν την εγγύηση της γνησιότητας του προϊόντος, αφού έχουν κατ' ανάγκη ως συνέπεια την εξαφάνιση της επισημάνσεως που υπάρχει αρχικά πάνω στα χρησιμοποιούμενα ολόκληρα κεφάλια τυριού.

54 Η απόφαση της 4ης Νοεμβρίου 1991 ορίζει λεπτομερώς τις προϋποθέσεις στις οποίες πρέπει να ανταποκρίνεται ένα τριμμένο τυρί που διατίθεται στο εμπόριο με την ονομασία «Grana Padano».

55 Σύμφωνα με το άρθρο 1 της απόφασης αυτής, το τριμμένο τυρί πρέπει να έχει παραχθεί χωρίς καμία μεταποίηση ή προσθήκη ουσιών που θα μπορούσαν να μεταβάλουν την αρχική δυνατότητα συντήρησης και τα αρχικά οργανοληπτικά χαρακτηριστικά.

56 Κατά το άρθρο 2 της απόφασης αυτής, το τριμμένο τυρί πρέπει να εμφανίζει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

— ποσοστό λιπαρών ουσιών/ξηρών ουσιών ίσο τουλάχιστον με 32 %,

— ωρίμανση επί εννέα τουλάχιστον μήνες, ανάλογα με τα ποιοτικά κριτήρια της παραγωγής,

— πρόσθετες ουσίες: σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία,

— οργανοληπτικά χαρακτηριστικά: σύμφωνα με τους ορισμούς που δίδονται με τα ποιοτικά κριτήρια της παραγωγής,

— υγρασία: μεταξύ 25 % τουλάχιστον και 35 % κατ' ανώτατο όριο,

— εμφάνιση: ομοιογενής και μη έχουσα τη μορφή σκόνης, καθόσον τα σωματίδια με διάμετρο μικρότερη από 0,5 mm δεν μπορούν να αντιπροσωπεύουν ποσοστό μεγαλύτερο του 25 % του συνολικού προϊόντος,

— ποσότητα εξωτερικής κρούστας: 18 % κατ' ανώτατο όριο,

— σύνθεση σε αμινοξέα: η ειδικά προβλεπόμενη για το «Grana Padano».

57 Για την τήρηση των ανωτέρω προδιαγραφών, είναι αναγκαίες ορισμένες πολύ συγκεκριμένες παρεμβάσεις τεχνικού και ελεγκτικού χαρακτήρα, που αφορούν τη γνησιότητα και την ποιότητα του τυριού. Για ορισμένες παρεμβάσεις είναι αναγκαία η πραγματοποίηση εξειδικευμένων εκτιμήσεων, κυρίως όσον αφορά τα οργανοληπτικά χαρακτηριστικά και τη σύνθεση του προϊόντος αυτού.

58 Επιπλέον, δεδομένου ότι το τριμμένο τυρί είναι πολύ ευαίσθητο προϊόν, η διατήρηση των οργανοληπτικών χαρακτηριστικών του καθιστά αναγκαία την άμεση συσκευασία του, υπό συνθήκες υπό τις οποίες να αποφεύγεται η αποξήρανσή του.

59 Εξάλλου, η άμεση συσκευασία του προϊόντος εντός συσκευασίας που φέρει την ονομασία προέλευσης παρέχει μεγαλύτερη εγγύηση για τη γνησιότητα του τριμμένου προϊόντος, η εξατομίκευση του οποίου είναι εξ ορισμού πολύ δυσκολότερη από την εξατομίκευση του ολόκληρου κεφαλιού τυριού.

60 Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι έλεγχοι που θα πραγματοποιούνταν εκτός της περιοχής παραγωγής θα παρείχαν λιγότερες εγγυήσεις για την ποιότητα και τη γνησιότητα του προϊόντος από ό,τι οι έλεχοι που πραγματοποιούνται εντός της περιοχής παραγωγής υπό τον έλεγχο των δικαιούχων της ονομασίας (βλ. συναφώς την προπαρατεθείσα απόφαση Βέλγιο κατά Ισπανίας, σκέψη 67). Συγκεκριμένα, οι έλεγχοι που πραγματοποιούνται εντός της περιοχής παραγωγής υπό την ευθύνη των δικαιούχων της ονομασίας προέλευσης είναι λεπτομερείς και συστηματικοί και ανατίθενται σε επαγγελματίες που έχουν εξειδικευμένη γνώση των χαρακτηριστικών του προϊόντος. Επιπλέον, δύσκολα οι εκπρόσωποι των δικαιούχων της ονομασίας θα μπορούσαν να οργανώσουν την αποτελεσματική διεξαγωγή τέτοιων ελέγχων στα άλλα κράτη μέλη.

61 Ο κίνδυνος για την ποιότητα και τη γνησιότητα του προϊόντος που προσφέρεται τελικά στον καταναλωτή είναι συνεπώς μεγαλύτερος όταν το προϊόν έχει τριφτεί και συσκευαστεί εκτός της περιοχής παραγωγής του παρά εντός της περιοχής αυτής (βλ. συναφώς την προπαρατεθείσα απόφαση Βέλγιο κατά Ισπανίας, σκέψη 74).

62 Η ορθότητα της διαπίστωσης αυτής δεν αναιρείται από το γεγονός ότι το τρίψιμο του προϊόντος επιτρέπεται να γίνεται, υπό ορισμένες τουλάχιστον προϋποθέσεις, από τους εμπόρους λιανικής πώλησης και τους εστιάτορες εκτός της περιοχής παραγωγής. Συγκεκριμένα, το τρίψιμο του τυριού πρέπει να γίνεται καταρχήν μπροστά στον καταναλωτή ή, τουλάχιστον, ο καταναλωτής μπορεί να το απαιτήσει, προκειμένου κυρίως να εξακριβώσει την ύπαρξη της αρχικής σήμανσης πάνω στο χρησιμοποιούμενο κεφάλι τυριού. Ειδικότερα, το τρίψιμο και η συσκευασία του προϊόντος πριν από το στάδιο της λιανικής πώλησης ή της κατανάλωσης σε εστιατόριο συνιστούν, λόγω των ποσοτήτων του προϊόντος που αφορούν οι εργασίες αυτές, πολύ μεγαλύτερο κίνδυνο για τη φήμη μιας ονομασίας προέλευσης, αν οι έλεγχοι της γνησιότητας του προϊόντος και της ποιότητάς του είναι ανεπαρκείς, από ό,τι οι εργασίες στις οποίες προβαίνουν οι έμποροι λιανικής πώλησης ή οι εστιάτορες.

63 Κατά συνέπεια, η διμερής σύμβαση με την οποία καθίσταται εφαρμοστέα η προϋπόθεση περί τριψίματος και συσκευασίας του προϊόντος εντός της περιοχής παραγωγής, η οποία έχει ως στόχο τη διαφύλαξη της φήμης του προϊόντος μέσω της ενισχύσεως του ελέγχου των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του και της ποιότητάς του, πρέπει να θεωρηθεί ότι δικαιολογείται ως μέτρο προστασίας της ονομασίας προέλευσης, από το οποίο ωφελείται το σύνολο των οικείων παραγωγών και το οποίο έχει καθοριστική σημασία για αυτούς (βλ. συναφώς την προπαρατεθείσα απόφαση Βέλγιο κατά Ισπανίας, σκέψη 75).

64 Ο περιορισμός που απορρέει από τη σύμβαση αυτή μπορεί να θεωρηθεί αναγκαίος για την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου, καθόσον δεν υπάρχουν λιγότερο περιοριστικά εναλλακτικά μέτρα που να καθιστούν δυνατή την επίτευξή του.

65 Συναφώς, η ονομασία προέλευσης δεν θα προστατευόταν κατά τρόπο ανάλογο, αν στους εγκατεστημένους εκτός της περιοχής παραγωγής επιχειρηματίες επιβαλλόταν η υποχρέωση να ενημερώνουν τους καταναλωτές, με την επίθεση των κατάλληλων ετικετών, ότι το τρίψιμο και η συσκευασία πραγματοποιήθηκαν εκτός της περιοχής αυτής. Πράγματι, η προσβολή της ποιότητας ή της γνησιότητας του τυριού που θα είχε τριφτεί και συσκευαστεί εκτός της περιοχής παραγωγής, η οποία θα προέκυπτε από την επέλευση των κινδύνων που είναι συμφυείς με το τρίψιμο και τη συσκευασία, θα μπορούσε να βλάψει τη φήμη του συνόλου των τυριών που διατίθενται στο εμπόριο με την ονομασία προέλευσης, συμπεριλαμβανομένων όσων τρίβονται και

συσκευάζονται εντός της περιοχής παραγωγής υπό τον έλεγχο του συνόλου των παραγωγών που δικαιούται την ονομασία προέλευσης (βλ. συναφώς την προπαρατεθείσα απόφαση Βέλγιο κατά Ισπανίας, σκέψεις 76 και 77).

66 Το συμπέρασμα συνεπώς είναι ότι ο περιορισμός που απορρέει από διμερή σύμβαση, όπως είναι η επίμαχη στην κύρια δίκη, δικαιολογείται από λόγους προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας και, ειδικότερα, της φήμης της οικείας ονομασίας προέλευσης, προς τον σκοπό διατηρήσεως των ιδιοτήτων και χαρακτηριστικών του προϊόντος και διασφαλίσεως της γνησιότητάς του.

67 Όσον αφορά τον χρόνο πριν από την έναρξη της ισχύος του κανονισμού 1107/96, πρέπει συνεπώς να δοθεί στο προδικαστικό ερώτημα η απάντηση ότι το άρθρο 29 ΕΚ έχει την έννοια ότι δεν απαγορεύει την εφαρμογή συμβάσεως που έχει συναφθεί μεταξύ δύο κρατών μελών Α και Β, όπως είναι η γαλλο-ιταλική σύμβαση, και δυνάμει της οποίας εφαρμόζεται εντός του κράτους μέλους Α ορισμένο εθνικό νομοθέτημα του κράτους μέλους Β, όπως είναι το νομοθέτημα που αναφέρει το αιτούν δικαστήριο, κατά το οποίο η ονομασία προέλευσης ενός τυριού, η οποία προστατεύεται στο κράτος μέλος Β, επιτρέπεται να χρησιμοποιείται, όσον αφορά το τυρί που διατίθεται τριμμένο στο εμπόριο, μόνο για το τυρί που έχει τριφτεί και συσκευαστεί εντός της περιοχής παραγωγής του.

Το χρονικό διάστημα μετά την έναρξη της ισχύος του κανονισμού 1107/96

68 Όσον αφορά το χρονικό διάστημα μετά τις 21 Ιουνίου 1996, το προδικαστικό ερώτημα θέτει ορισμένα ερμηνευτικά προβλήματα που είναι ανάλογα με αυτά που εξετάζει το Δικαστήριο με τη σημερινή απόφασή του επί της υποθέσεως C-108/01, Consorzio del Prosciutto di Parma και Salumificio S. Rita (Συλλογή 2003, σ. I-5121), και τα οποία αφορούν μια προϋπόθεση περί τεμαχισμού και συσκευασίας του «Prosciutto di Parma» (ζαμπόν Πάρμας) εντός της περιοχής παραγωγής του, δηλαδή ενός άλλου προϊόντος το οποίο δικαιούται ΠΟΠ δυνάμει των κανονισμών 2081/92 και 1107/96.

69 Όπως και στην ανωτέρω υπόθεση, για το προδικαστικό ερώτημα που έχει υποβληθεί στην παρούσα υπόθεση είναι αναγκαίο να παρασχεθούν ορισμένα ερμηνευτικά στοιχεία σε σχέση με τέσσερα νομικά ζητήματα.

70 Πρώτον, πρέπει να εξεταστεί αν ο κανονισμός 2081/92 έχει την έννοια ότι απαγορεύει, όσον αφορά τη χρήση μιας ΠΟΠ, την επιβολή της προϋπόθεσης περί πραγματοποιήσεως ορισμένων εργασιών, όπως είναι το τρίψιμο και η συσκευασία του προϊόντος, εντός της περιοχής παραγωγής.

71 Δεύτερον, πρέπει να εξεταστεί αν η επιβολή τέτοιας προϋπόθεσης για τη χρήση της ΠΟΠ «Grana Padano», όσον αφορά το τυρί που διατίθεται στο εμπόριο τριμμένο, συνιστά μέτρο αποτελέσματος ισοδύναμου με ποσοτικό περιορισμό των εξαγωγών, υπό την έννοια του άρθρου 29 ΕΚ.

72 Τρίτον, πρέπει να εξακριβωθεί αν, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, η επίμαχη προϋπόθεση μπορεί να θεωρηθεί δικαιολογημένη και συνεπώς συμβατή με την τελευταία αυτή διάταξη.

73 Τέλος, πρέπει να εξεταστεί, τέταρτον, αν η προϋπόθεση αυτή μπορεί να αντιταχθεί στους επιχειρηματίες, μολονότι δεν περιήλθε σε γνώση τους.

Επί της δυνατότητας επιβολής, όσον αφορά τη χρήση μιας ΠΟΠ, της προϋπόθεσης περί πραγματοποιήσεως ορισμένων εργασιών, όπως είναι το τρίψιμο και η συσκευασία του προϊόντος, εντός της περιοχής παραγωγής

74 Η Bellon, η Biraghi, η Γαλλική και η Ιταλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή φρονούν κατ' ουσία ότι ο κανονισμός 2081/92 έχει την έννοια ότι δεν απαγορεύει, όσον αφορά

τη χρήση μιας ΠΟΠ, την επιβολή της προϋπόθεσης περί πραγματοποιήσεως ορισμένων εργασιών, όπως είναι το τρίψιμο και η συσκευασία του προϊόντος, εντός της περιοχής παραγωγής.

75 Συναφώς διαπιστώνεται ότι τόσο από το γράμμα όσο και από το πνεύμα του κανονισμού 2081/92 προκύπτει ότι οι προδιαγραφές αποτελούν το μέσο με το οποίο καθορίζεται η έκταση της ομοιόμορφης προστασίας που παρέχεται με τον κανονισμό αυτό εντός της Κοινότητας.

76 Συγκεκριμένα, προϋπόθεση για την έγκριση μιας ΠΟΠ είναι, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 2081/92, να ανταποκρίνεται το προϊόν σε ορισμένες προδιαγραφές. Κατά το άρθρο 8 του ίδιου κανονισμού, προϋπόθεση για την αναγραφή μιας ΠΟΠ επί του προϊόντος είναι η συμφωνία του προϊόντος με τον κανονισμό και, επομένως, με τις προδιαγραφές, ενώ το άρθρο 13 καθορίζει στη συνέχεια το περιεχόμενο της ομοιόμορφης προστασίας που παρέχεται στην καταχωρισμένη ονομασία. Το άρθρο 10, παράγραφος 1, διευκρινίζει ότι σκοπός των δομών ελέγχου τις οποίες προβλέπει κάθε κράτος μέλος είναι να εξασφαλίζεται ότι τα προϊόντα που φέρουν ΠΟΠ ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των προδιαγραφών.

77 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 2081/92, οι προδιαγραφές περιλαμβάνουν τουλάχιστον τα στοιχεία που απαριθμούνται στη διάταξη αυτή, χωρίς η απαρίθμηση αυτή να είναι περιοριστική.

78 Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται επομένως τα απαριθμούμενα στα στοιχεία β', δ', ε', η' και θ' της εν λόγω διάταξης, και συγκεκριμένα:

— η περιγραφή του προϊόντος, τα κυριότερα φυσικά, χημικά, μικροβιολογικά ή/και οργανοληπτικά χαρακτηριστικά του,

— τα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι το προϊόν κατάγεται από συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή,

— η περιγραφή της μεθόδου παραγωγής του προϊόντος και, ενδεχομένως, οι τοπικές, θεμιτές και συνήθεις μέθοδοι,

— τα ειδικά στοιχεία της επισήμανσης που συνδέονται με την ένδειξη «ΠΟΠ»,

— οι τυχόν προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται δυνάμει των κοινοτικών ή/και εθνικών διατάξεων.

79 Οι προδιαγραφές περιλαμβάνουν επομένως τον λεπτομερή ορισμό του προστατευόμενου προϊόντος, στον οποίο προβαίνουν οι ενδιαφερόμενοι παραγωγοί, υπό τον έλεγχο αρχικά του κράτους μέλους που τις διαβιβάζει, στη συνέχεια δε της Επιτροπής, η οποία καταχωρίζει την ΠΟΠ κατ' εφαρμογή είτε της συνήθους διαδικασίας των άρθρων 5 έως 7 είτε της απλοποιημένης διαδικασίας του άρθρου 17 του κανονισμού 2081/92.

80 Με τον ορισμό αυτό προσδιορίζονται αφενός η έκταση των υποχρεώσεων που πρέπει να τηρούνται για τη χρήση της ΠΟΠ και αφετέρου η έκταση του συνακόλουθου δικαιώματος που προστατεύεται έναντι των τρίτων λόγω της καταχωρίσεως της ΠΟΠ, με την οποία προσδίδεται κοινοτική ισχύς σε κανόνες τους οποίους περιέχουν ή αφορούν οι προδιαγραφές.

81 Συναφώς επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η διατύπωση του άρθρου 4 του κανονισμού 2081/92 δεν αποκλείει τη δυνατότητα καθορισμού ιδιαίτερων τεχνικών κανόνων για τις εργασίες που καταλήγουν σε διαφορετικούς τρόπους παρουσιάσεως του ίδιου

προϊόντος στην αγορά, προκειμένου αφενός να ανταποκρίνονται όλοι αυτοί οι τρόποι παρουσιάσεως στα ποιοτικά κριτήρια στα οποία οι καταναλωτές, σύμφωνα με την τρίτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού αυτού, έχουν την τάση εδώ και πολλά χρόνια να δίδουν προτεραιότητα και αφετέρου το προϊόν να παρέχει την εγγύηση συγκεκριμένης γεωγραφικής καταγωγής, πράγμα για το οποίο υπάρχει, σύμφωνα με την ίδια αιτιολογική σκέψη, ολοένα μεγαλύτερη ζήτηση.

82 Αν ληφθούν υπόψη οι δυο αυτοί στόχοι, επιτρέπεται επομένως να θεσπίζονται ιδιαίτεροι τεχνικοί κανόνες για ορισμένες εργασίες, όπως είναι το τρίψιμο και η συσκευασία του προϊόντος.

83 Κατά συνέπεια, το συμπέρασμα είναι ο κανονισμός 2081/92 έχει την έννοια ότι δεν απαγορεύει, όσον αφορά τη χρήση μιας ΠΟΠ, την επιβολή της προϋπόθεσης περί πραγματοποιήσεως ορισμένων εργασιών, όπως είναι το τρίψιμο και η συσκευασία του προϊόντος, εντός της περιοχής παραγωγής, εφόσον η προϋπόθεση αυτή προβλέπεται από τις προδιαγραφές.

Επί του ζητήματος αν η προϋπόθεση περί τριψίματος και συσκευασίας του προϊόντος εντός της περιοχής παραγωγής, η οποία επιβάλλεται για την ΠΟΠ «Grana Padano», έχει τον χαρακτήρα μέτρου αποτελέσματος ισοδύναμου με ποσοτικό περιορισμό των εξαγωγών

84 Η Bellon και η Biraghi φρονούν ότι κατόπιν της καταχωρίσεως της ΠΟΠ «Grana Padano», η οποία πραγματοποιήθηκε με τον κανονισμό 1107/96, δεν μπορεί να υποστηρίζεται ότι υφίσταται μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος με ποσοτικό περιορισμό των εξαγωγών. Συγκεκριμένα, τέτοια μέτρα λαμβάνουν μόνο τα κράτη μέλη. Μετά την καταχώριση μιας ΠΟΠ από την Επιτροπή, η θεσπιζόμενη προστασία δεν ρυθμίζεται πλέον από τη νομοθεσία του κράτους μέλους από το οποίο κατάγεται το προϊόν, αλλά από την κοινοτική νομοθεσία, της οποίας η εφαρμογή επιβάλλεται, αν ληφθεί υπόψη η ιεραρχία των κανόνων δικαίου, τόσο στα κράτη μέλη όσο και στους υπηκόους τους.

85 Η Γαλλική Κυβέρνηση φρονεί ότι δεν τίθεται καν ζήτημα ερμηνείας του άρθρου 29 ΕΚ σε σχέση με την εθνική ρύθμιση που προβλέπει ότι η ονομασία προέλευσης «Grana Padano» επιτρέπεται να χρησιμοποιείται μόνο για το τυρί που έχει τριφτεί εντός της περιοχής παραγωγής, αφού η νομιμότητα της ρύθμισης αυτής έχει αναγνωριστεί με τον κανονισμό 1107/96.

86 Πρέπει να υπομνησθεί συναφώς ότι, σύμφωνα με πάγια νομολογία, η απαγόρευση των ποσοτικών περιορισμών καθώς και των μέτρων ισοδύναμου αποτελέσματος ισχύει όχι μόνον για τα εθνικά μέτρα αλλά και για τα μέτρα τα προερχόμενα από τα κοινοτικά όργανα (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 25ης Ιουνίου 1997, C-114/96, Kieffer και Thill, Συλλογή 1997, σ. I-3629, σκέψη 27, και της 13ης Σεπτεμβρίου 2001, C-169/99, Schwarzkopf, Συλλογή 2001, σ. I-5901, σκέψη 37).

87 Όπως διαπιστώθηκε με τη σκέψη 26 της παρούσας απόφασης, οι προδιαγραφές της ΠΟΠ «Grana Padano» αναφέρουν ρητά την απόφαση της 4ης Νοεμβρίου 1991 ως τις εθνικές διατάξεις που προβλέπουν, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, σημείο i, του κανονισμού 2081/92, τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται. Ο κανονισμός 1107/96, με τον οποίο καταχωρίστηκε η ΠΟΠ «Grana Padano», ανάγει συνεπώς το τρίψιμο και τη συσκευασία εντός της περιοχής παραγωγής σε προϋπόθεση της χρήσης της ΠΟΠ «Grana Padano», όσον αφορά το τυρί που πωλείται τριμμένο.

88 Κατά συνέπεια, για τους λόγους που παρατέθηκαν στις σκέψεις 40 έως 43 της παρούσας απόφασης και οι οποίοι μπορούν να εφαρμοστούν κατ' αναλογία στην υπό εξέταση περίπτωση, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η επιβολή της προϋπόθεσης ότι, για τη χρήση της ΠΟΠ «Grana Padano», όσον αφορά το τυρί που διατίθεται στο εμπόριο τριμμένο, πρέπει το τρίψιμο και η συσκευασία να έχουν πραγματοποιηθεί εντός της περιοχής παραγωγής συνιστά μέτρο αποτελέσματος ισοδύναμου με ποσοτικό περιορισμό των εξαγωγών, υπό την έννοια του άρθρου 29 ΕΚ.

Επί του ζητήματος αν η προϋπόθεση περί τριψίματος και άμεσης συσκευασίας του προϊόντος εντός της περιοχής παραγωγής είναι δικαιολογημένη

89 Οι προδιαγραφές για την ΠΟΠ «Grana Padano», επιβάλλοντας ορισμένες απαιτήσεις που πρέπει να τηρούνται δυνάμει των εθνικών διατάξεων στις οποίες παραπέμπει, δηλαδή δυνάμει της απόφασης της 4ης Νοεμβρίου 1991, ορίζει λεπτομερώς τις προϋποθέσεις στις οποίες πρέπει να ανταποκρίνεται το τριμμένο τυρί που διατίθεται στο εμπόριο με την εν λόγω ΠΟΠ. Μεταξύ των προϋποθέσεων αυτών καταλέγεται η υποχρέωση τριψίματος και άμεσης συσκευασίας εντός της περιοχής παραγωγής.

90 Για τους λόγους που παρατέθηκαν στις σκέψεις 47 έως 66 της παρούσας απόφασης και οι οποίοι μπορούν να εφαρμοστούν κατ' αναλογία στο υπό εξέταση πρόβλημα, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η επιβολή της προϋπόθεσης ότι, για τη χρήση της ΠΟΠ «Grana Padano», όσον αφορά το τυρί που διατίθεται στο εμπόριο τριμμένο, πρέπει το τρίψιμο και η συσκευασία να έχουν πραγματοποιηθεί εντός της περιοχής παραγωγής μπορεί να θεωρηθεί δικαιολογημένη και, συνεπώς, συμβατή με το άρθρο 29 ΕΚ.

Επί του ζητήματος αν η προϋπόθεση περί τριψίματος και συσκευασίας εντός της περιοχής παραγωγής μπορεί να αντιταχθεί στους επιχειρηματίες

91 Υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 249, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, ο κανονισμός έχει γενική ισχύ, είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος.

92 Επομένως, ο κανονισμός δημιουργεί όχι μόνο δικαιώματα αλλά και υποχρεώσεις για τους ιδιώτες, οι οποίοι μπορούν να τις επικαλούνται έναντι άλλων ιδωτών ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

93 Εντούτοις, η επιταγή της ασφάλειας δικαίου απαιτεί να παρέχει η κοινοτική ρύθμιση στους ενδιαφερομένους τη δυνατότητα να γνωρίζουν με ακρίβεια την έκταση των υποχρεώσεων που τους επιβάλλει (βλ. απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 1998, C-209/96, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-5655, σκέψη 35).

94 Ο κανονισμός 2081/92 προβλέπει, στη δωδέκατη αιτιολογική σκέψη, ότι, για να δικαιούνται προστασίας σε κάθε κράτος μέλος, οι ονομασίες προέλευσης πρέπει να καταχωρίζονται σε κοινοτικό επίπεδο και ότι η καταχώριση σ' ένα μητρώο επιτρέπει προσέτι να εξασφαλίζεται η ενημέρωση των επαγγελματιών και των καταναλωτών.

95 Εντούτοις, ο κανονισμός αυτός δεν προβλέπει τη δημοσίευση των προδιαγραφών ή στοιχείων των προδιαγραφών αυτών στο πλαίσιο της απλοποιημένης διαδικασίας.

96 Ο κανονισμός 1107/96 προβλέπει απλώς ότι η ονομασία «Grana Padano» καταχωρίζεται ως ΠΟΠ βάσει του άρθρου 17 του κανονισμού 2081/92.

97 Ο κανονισμός αυτός, καταχωρίζοντας την εν λόγω ΠΟΠ, προσδίδει κοινοτική ισχύ στην προβλεπόμενη από τις προδιαγραφές προϋπόθεση ότι, για να μπορεί χρησιμοποιείται η ΠΟΠ για το τυρί που διατίθεται στο εμπόριο τριμμένο, πρέπει το τρίψιμο και η συσκευασία να έχουν πραγματοποιηθεί εντός της περιοχής παραγωγής. Η προϋπόθεση αυτή συνεπάγεται για τους τρίτους υποχρέωση προς παράλειψη, για την τήρηση της οποίας ενδέχεται να προβλέπονται κυρώσεις αστικού, ή ακόμη και ποινικού, δικαίου.

98 Όπως όμως αναγνώρισαν κατά την παρούσα διαδικασία όσοι εξέφρασαν άποψη επί του θέματος, η προστασία που παρέχεται με μια ΠΟΠ δεν καλύπτει κατά κανόνα

ορισμένες εργασίες όπως το τρίψιμο και η συσκευασία του προϊόντος. Η διεξαγωγή των εργασιών αυτών από τρίτους εκτός της περιοχής παραγωγής απαγορεύεται μόνον αν οι προδιαγραφές προβλέπουν ρητά σχετική προϋπόθεση.

99 Υπό τις περιστάσεις αυτές, η αρχή της ασφάλειας δικαίου απαιτούσε να έχει περιέλθει η επίμαχη προϋπόθεση σε γνώση των τρίτων μέσω της κατάλληλης δημοσιοποίησής της με την κοινοτική ρύθμιση, π.χ. με τη ρητή μνεία της προϋπόθεσης αυτής στον κανονισμό 1107/96.

100 Η εν λόγω προϋπόθεση, δεδομένου ότι δεν περιήλθε σε γνώση των τρίτων, δεν μπορεί να τους αντιταχθεί ενώπιον εθνικού δικαστηρίου, ούτε προς τον σκοπό επιβολής ποινικής κυρώσεως ούτε στο πλαίσιο αστικής δίκης.

101 Εντούτοις, η αρχή της ασφάλειας δικαίου δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να καταλήξει το εθνικό δικαστήριο στο συμπέρασμα ότι η επίμαχη προϋπόθεση μπορεί να αντιταχθεί στους επιχειρηματίες που, όπως η Ravil, προέβαιναν στο τρίψιμο και στη συσκευασία του προϊόντος πριν από την έναρξη της ισχύος του κανονισμού 1107/96, εφόσον το δικαστήριο αυτό κρίνει ότι κατά τον εν λόγω χρόνο η απόφαση της 4ης Νοεμβρίου 1991 είχε εφαρμογή δυνάμει της γαλλο-ιταλικής σύμβασης και μπορούσε να αντιταχθεί στους ενδιαφερόμενους πολίτες δυνάμει των εθνικών διατάξεων περί δημοσιότητας.

102 Όταν άρχισε να ισχύει ο κανονισμός 1107/96, οι επιχειρηματίες αυτοί είχαν, κατά τεκμήριο, γνώση, της επίμαχης προϋπόθεσης, την οποία επέβαλλε η απόφαση της 4ης Νοεμβρίου 1991. Επομένως, τεκμαίρεται ότι γνώριζαν, στο πλαίσιο επίσης της κοινοτικής ρυθμίσεως των ΠΟΠ, την προϋπόθεση περί τριψίματος και συσκευασίας εντός της περιοχής παραγωγής, η οποία ετίθετο σε σχέση με την ονομασία «Grana Padano», η οποία προηγουμένως ήταν «νομίμως προστατευόμενη», υπό την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού 2081/92, εντός της Ιταλικής Δημοκρατίας και καταχωρίστηκε συνεπώς, κατόπιν αιτήσεως του εν λόγω κράτους μέλους, με τον ανωτέρω αναφερθέντα κανονισμό.

103 Κατά συνέπεια, το συμπέρασμα είναι ότι η προϋπόθεση περί τριψίματος και συσκευασίας του τυριού «Grana Padano» εντός της περιοχής παραγωγής δεν μπορεί να αντιταχθεί στους επιχειρηματίες, δεδομένου ότι δεν περιήλθε σε γνώση τους μέσω της κατάλληλης δημοσιοποίησής της με την κοινοτική ρύθμιση, π.χ. με τη ρητή μνεία της προϋπόθεσης αυτής στον κανονισμό 1107/96. Εντούτοις, η αρχή της ασφάλειας δικαίου δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να καταλήξει το εθνικό δικαστήριο στο συμπέρασμα ότι η επίμαχη προϋπόθεση μπορεί να αντιταχθεί στους επιχειρηματίες που προέβαιναν στο τρίψιμο και στη συσκευασία του προϊόντος πριν από την έναρξη της ισχύος του κανονισμού 1107/96, εφόσον το δικαστήριο αυτό κρίνει ότι κατά τον εν λόγω χρόνο η απόφαση της 4ης Νοεμβρίου 1991 είχε εφαρμογή δυνάμει της γαλλο-ιταλικής σύμβασης και μπορούσε να αντιταχθεί στους ενδιαφερόμενους πολίτες δυνάμει των εθνικών διατάξεων περί δημοσιότητας.

104 Τελικά, όσον αφορά την κοινοτική ρύθμιση της προστασίας των ΠΟΠ, πρέπει στο προδικαστικό ερώτημα να δοθεί η εξής απάντηση:

Ο κανονισμός 2081/92 έχει την έννοια ότι δεν απαγορεύει, όσον αφορά τη χρήση μιας ΠΟΠ, την επιβολή της προϋπόθεσης περί πραγματοποιήσεως ορισμένων εργασιών, όπως είναι το τρίψιμο και η συσκευασία του προϊόντος, εντός της περιοχής παραγωγής, εφόσον η προϋπόθεση αυτή προβλέπεται από τις προδιαγραφές.

Η επιβολή της προϋπόθεσης ότι, για τη χρήση της ΠΟΠ «Grana Padano», όσον αφορά το τυρί που διατίθεται στο εμπόριο τριμμένο, πρέπει το τρίψιμο και η συσκευασία να έχουν πραγματοποιηθεί εντός της περιοχής παραγωγής συνιστά μέτρο αποτελέσματος ισοδύναμου με ποσοτικό περιορισμό των εξαγωγών, υπό την έννοια του άρθρου 29 ΕΚ, αλλά μπορεί να θεωρηθεί δικαιολογημένη και, συνεπώς, συμβατή με την τελευταία αυτή διάταξη.

Η επίμαχη προϋπόθεση δεν μπορεί πάντως να αντιταχθεί στους επιχειρηματίες, δεδομένου ότι δεν περιήλθε σε γνώση τους μέσω της κατάλληλης δημοσιοποίησής της με την κοινοτική ρύθμιση. Εντούτοις, η αρχή της ασφάλειας δικαίου δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να καταλήξει το εθνικό δικαστήριο στο συμπέρασμα ότι η επίμαχη

προϋπόθεση μπορεί να αντιταχθεί στους επιχειρηματίες που προέβαιναν στο τρίψιμο και στη συσκευασία του προϊόντος πριν από την έναρξη της ισχύος του κανονισμού 1107/96, εφόσον το δικαστήριο αυτό κρίνει ότι κατά τον εν λόγω χρόνο η απόφαση της 4ης Νοεμβρίου 1991 είχε εφαρμογή δυνάμει της γαλλο-ιταλικής σύμβασης και μπορούσε να αντιταχθεί στους ενδιαφερόμενους πολίτες δυνάμει των εθνικών διατάξεων περί δημοσιότητας.

Επί των δικαστικών εξόδων

105 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Γαλλική, η Ισπανική και η Ιταλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2000 το Cour de cassation, αποφαίνεται:

1) Όσον αφορά τον χρόνο πριν από την έναρξη της ισχύος του κανονισμού (ΕΚ) 1107/96 της Επιτροπής, της 12ης Ιουνίου 1996, σχετικά με την καταχώριση των

γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 17 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2081/92 του Συμβουλίου, το άρθρο 29 ΕΚ έχει την έννοια ότι δεν απαγορεύει την εφαρμογή συμβάσεως που έχει συναφθεί μεταξύ δύο κρατών μελών Α και Β, όπως είναι η σύμβαση μεταξύ της Γαλλικής Δημοκρατίας και της Ιταλικής Δημοκρατίας περί της προστασίας των ονομασιών προελεύσεως, των ενδείξεων προελεύσεως και των ονομασιών ορισμένων προϊόντων, η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη στις 28 Απριλίου 1964, και δυνάμει της οποίας εφαρμόζεται εντός του κράτους μέλους Α ορισμένο εθνικό νομοθέτημα του κράτους μέλους Β, όπως είναι το νομοθέτημα που αναφέρει το αιτούν δικαστήριο, κατά το οποίο η ονομασία προέλευσης ενός τυριού, η οποία προστατεύεται στο κράτος μέλος Β, επιτρέπεται να χρησιμοποιείται, όσον αφορά το τυρί που διατίθεται τριμμένο στο εμπόριο, μόνο για το τυρί που έχει τριφτεί και συσκευαστεί εντός της περιοχής παραγωγής του.

2) Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 2081/92 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουλίου 1992, για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων, όπως τροποποιήθηκε με την Πράξη περί των όρων προσχωρήσεως της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας και των προσαρμογών των Συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ένωση, έχει την έννοια ότι δεν απαγορεύει, όσον αφορά τη χρήση μιας ονομασίας προέλευσης, την επιβολή της προϋπόθεσης περί πραγματοποιήσεως ορισμένων εργασιών, όπως είναι το τρίψιμο και η συσκευασία του προϊόντος, εντός της περιοχής παραγωγής, εφόσον η προϋπόθεση αυτή προβλέπεται από τις προδιαγραφές.

3) Η επιβολή της προϋπόθεσης ότι, για τη χρήση της προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης «Grana Padano», όσον αφορά το τυρί που διατίθεται στο εμπόριο τριμμένο, πρέπει το τρίψιμο και η συσκευασία να έχουν πραγματοποιηθεί εντός της περιοχής παραγωγής συνιστά μέτρο αποτελέσματος ισοδύναμου με ποσοτικό περιορισμό των εξαγωγών, υπό την έννοια του άρθρου 29 ΕΚ, αλλά μπορεί να θεωρηθεί δικαιολογημένη και, συνεπώς, συμβατή με την τελευταία αυτή διάταξη.

4) Η επίμαχη προϋπόθεση δεν μπορεί πάντως να αντιταχθεί στους επιχειρηματίες, δεδομένου ότι δεν περιήλθε σε γνώση τους μέσω της κατάλληλης δημο-

σιοποίησής της με την κοινοτική ρύθμιση. Εντούτοις, η αρχή της ασφάλειας δικαίου δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να καταλήξει το εθνικό δικαστήριο στο συμπέρασμα ότι η επίμαχη προϋπόθεση μπορεί να αντιταχθεί στους επιχειρηματίες που προέβαιναν στο τρίψιμο και στη συσκευασία του προϊόντος πριν από την έναρξη της ισχύος του κανονισμού 1107/96, εφόσον το δικαστήριο αυτό κρίνει ότι κατά τον εν λόγω χρόνο η απόφαση της 4ης Νοεμβρίου 1991 είχε εφαρμογή δυνάμει της ανωτέρω αναφερθείσας σύμβασης μεταξύ της Γαλλικής Δημοκρατίας και της Ιταλικής Δημοκρατίας και μπορούσε να αντιταχθεί στους ενδιαφερόμενους πολίτες δυνάμει των εθνικών διατάξεων περί δημοσιότητας.

Rodrígues Iglesias Puissochet Wathelet

Schintgen Timmermans Gulmann

Edward Jann Σκουρής

Macken Colneric

von Bahr Cunha Rodrigues

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 20 Μαΐου 2003.

Ο Γραμματέας Ο Πρόεδρος

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias